

Sygn. akt III AUa 1242/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Wolska (spr.)

Sędziowie: SA Anna Szczepaniak-Cicha

SA Anna Rodak

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Beata Kalinowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 lutego 2021 r. w Ł.

sprawy Z. D.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

na skutek apelacji Z. D.

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 11 marca 2020 r. sygn. akt V U 716/18

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 1242/20

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 września 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił Z. D. prawa do emerytury z uwagi na nieudowodnienie 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniu od powyższej decyzji, ostatecznie sprecyzowanym na rozprawie w dniu 5 marca 2020 r., pełnomocnik Z. D. wniósł o przyznanie wnioskodawcy prawa do emerytury, po zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych:

- okresu od 27 stycznia 1977 r. do 23 października 1978 r. w Spółdzielni Usług Rolniczych

w R.;

- okresu służby wojskowej od 24 października 1978 r. do 7 października 1980 r.;

- okresu od 17 października 1980 r. do 31 grudnia 1981 r. w Spółdzielni Usług Rolniczych

w R.;

- okresu od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R..

Pełnomocnik wniósł ponadto o zasądzenie kosztów procesu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc brak podstaw do zaliczenia ubezpieczonemu do szczególnego stażu pracy okresu zatrudnienia od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R., gdyż wnioskodawca nie dysponuje za ten okres świadectwem pracy w warunkach szczególnych, a nadto ze świadectwa wynika, że pracował jako stolarz maszynowy, a to nie jest praca w szczególnych warunkach, wymieniona w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów.

Wyrokiem z dnia 11 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił odwołanie.

Rozstrzygnięcie Sądu I instancji zapadło w następującym stanie faktycznym:

Z. D. urodzony (...), złożył w dniu 24 lipca 2018 r. wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Wnioskodawca wniósł o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa.

Ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się ogólnym stażem pracy w wymiarze 25 lat i 10 dni, w tym 22 lata i 19 dni okresów składkowych oraz 2 lata, 11 miesięcy i 21 dni okresów nieskładkowych.

Do stażu pracy w warunkach szczególnych organ rentowy zaliczył wnioskodawcy okresy zatrudnienia w wymiarze 2 lat, 11 miesięcy i 20 dni:

- od 1 lipca 1976 r. do 26 stycznia 1977 r. w Fabryce (...) S.A. w likwidacji w R., na stanowisku operatora maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych, w wymiarze 6 miesięcy i 26 dni;
- od 1 stycznia 1982 r. do 31 stycznia 1984 r. w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R., na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 tony;
- od 16 lipca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. w (...) Spółce Jawnej Z. K., M. W. z siedzibą w R., na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 tony, w wymiarze 5 miesięcy i 16 dni.

Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od dnia 7 lutego 1984 r. do dnia 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R., zaś do ogólnego stażu ubezpieczeniowego okresu od 8 do 16 października 1980 r.

W okresie od dnia 26 kwietnia 1977 r. do 31 stycznia 1984 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R..

W okresie od 26 kwietnia 1977 r. do 23 października 1978 r. wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku mechanika warsztatowego.

W okresie od 24 października 1978 r. do 7 października 1980 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Do pracy w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R. po odbyciu służby wojskowej odwołujący się wrócił w dniu 17 października 1980 r., na to samo stanowisko mechanika i pracował na nim do 31 grudnia 1981 r.

W okresie od 1 stycznia 1982 r. do 31 stycznia 1984 r. wnioskodawca pracował na stanowisku kierowcy zakładowej straży pożarnej.

Z. D. w okresie pracy w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R. w charakterze mechanika (od 26 kwietnia 1977 r. do 23 października 1978 r. oraz od 17 października 1980 r. do 31 grudnia 1981 r.), zajmował się kompleksową naprawą: samochodów ciężarowych, samochodów Ż., ciągników rolniczych, kombajnów, maszyn rolniczych (tj. snopowiązałki, pługi, kosiarki) oraz remontami przyczep samochodowych (wymieniał hamulec, naprawiał burty). Wnioskodawca pracę wykonywał zarówno w kanałach remontowych, jak i poza kanałami. Spółdzielnia zatrudniała jednocześnie kilku mechaników. Spółdzielnia dysponowała jednym kanałem na dwa stanowiska pracy mechaników. Przełożonym wnioskodawcy był kierownik warsztatu. On zlecał mechanikom prace. Nie było ustalonego podziału prac pomiędzy

mechanikami. Każdy mechanik wykonywał wszystkie zlecone mu prace, zarówno w kanałach remontowych, jak i poza kanałami.

W dniu 20 października 1981 r. skarżący otrzymał od Zarządu Spółdzielni Kółek Rolniczych w R. nagrodę pieniężną za aktywny udział w pracy pogotowia technicznego i sprawne usuwanie awarii w czasie akcji żniwnej w 1981 r.

(...) Spółdzielnia Usług Rolniczych w R. wystawiła wnioskodawcy świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w którym zaświadczyła, że wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał prace w warunkach szczególnych jedynie w okresie od dnia 1 stycznia 1982 r. do dnia 31 stycznia 1984 r., jako kierowca samochodu ciężarowego o masie całkowitej powyżej 3,5 tony.

W okresie od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. wnioskodawca był zatrudniony w Zakładach (...) S.A. w R..

W okresie od 7 lutego 1984 r. do 13 kwietnia 1992 r. wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku kierowcy w dziale ochrony przeciwpożarowej.

Z dniem 14 kwietnia 1992 r. powierzono mu stanowisko stolarza maszynowego, które zajmował do dnia 31 października 1997 r.

Do stałych obowiązków wnioskodawcy, jako kierowcy zakładowej straży pożarnej w okresie od 7 lutego 1984 r. do 13 kwietnia 1992 r., należało kierowanie pojazdem ciężarowym J. lub S. wyposażonym w osprzęt strażacki (beczka na wodę, wąż strażacki, środek pianotwórczy). Odwołujący się wyjeżdżał do pożarów na terenie zakładu. Z reguły były to drobne zdarzenia (spięcie, samozapłon), które występowały średnio około 2-3 razy w tygodniu. Sporadycznie zakładowa straż pożarna, na wezwanie Państwowej Straży Pożarnej, wyjeżdżała do pożarów na terenie miasta. Wówczas do akcji wyjeżdżał 1 wóz, a drugi pozostawał w zakładzie.

Do stałych obowiązków wnioskodawcy - poza kierowaniem - należało utrzymanie pojazdu w pełnej gotowości (czyszczenie, dokonywanie napraw, konserwacja).

Ponadto, jego codziennym obowiązkiem były obchody zakładu pracy celem sprawdzania przestrzegania przepisów ochrony przeciwpożarowej: sprawność gaśnic, czystość maszyn i na stanowiskach pracy. Za wykonywanie tych dodatkowych czynności, które nie wchodziły w zakres obowiązków kierowcy, wnioskodawca otrzymywał comiesięczny dodatek do wynagrodzenia.

Z. D. w ten sposób pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na jednej zmianie pracowało w zakładowej straży pożarnej około 5 osób. (...) była wyposażona w dwa wozy bojowe S. i JELCZ. Do każdego wozu bojowego przypisany był 1 kierowca i 1 strażak. Pracownicy zakładowej straży pożarnej pracowali w systemie 12/24.

Od 14 kwietnia 1992 r. do 31 października 1997 r. wnioskodawca pracował jako stolarz maszynowy, zajmując się obróbką drewna na frezarce.

Zakłady (...) S.A. w R. nie wystawił wnioskodawcy świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

W konsekwencji powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdził, że Z. D. nie przysługuje prawo do emerytury przewidzianej w art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 z późn. zm.), ponieważ nie legitymuje się on wymaganym 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ma wątpliwości, że w pierwszym spornym okresie od 26 kwietnia 1977 r. do dnia 31 grudnia 1981 r. w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R. ubezpieczony, będąc zatrudniony jako mechanik, nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach określonej wykazie A, dział XIV, poz. 16, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., tj. pracy mechanika wykonywanej w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Jak wynika ze

zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zeznań świadków, którzy pracowali razem z odwołującym się w spornym okresie, Z. D. - oprócz prac w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych - wykonywał jeszcze inne prace, które nie miały charakteru prac w szczególnych warunkach (naprawa maszyn rolniczych: snopowiązałek, kosiarek, pługów, przyczep oraz ciągników rolniczych poza kanałami remontowymi), co oznacza, że nie pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach. W ramach bowiem obowiązującej go dziennej normy czasu pracy, wykonywał oprócz prac, które szkodliwie oddziaływały na jego organizm, także prace, które takiego charakteru nie miały. Tymczasem warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych niezwiązanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 r., II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272). Prac mechanicznych wykonywanych przez wnioskodawcę poza kanałami remontowymi nie można uznać za sporadyczne, czy incydentalne. Prace te wchodziły w stały zakres obowiązków wnioskodawcy jako mechanika. Skarżący wykonywał je regularnie. Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że skarżący nie udowodnił, że pracował w warunkach szczególnych w okresie od 26 kwietnia 1977 r. do 31 grudnia 1981 r. Niezaliczenie wnioskodawcy do prac w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia, zarówno przed powołaniem do wojska od 26 kwietnia 1977 r. do 23 października 1978 r., jak i bezpośrednio po odbyciu służby wojskowej od 17 października 1980 r. do 31 grudnia 1981 r., wyklucza doliczenie do szczególnego stażu pracy okresu zasadniczej służby wojskowej od 24 października 1978 r. do 7 października 1980 r. Okres służby wojskowej podlega zaliczeniu do szczególnego stażu pracy pracownika tylko wówczas, gdy przed powołaniem do wojska pracował w warunkach szczególnych lub po powrocie do pracy w ustawowym terminie po odbyciu służby wojskowej, podjął pracę w szczególnych warunkach. Wnioskodawca, pomimo powrotu do tego samego zakładu pracy po odbyciu służby wojskowej, nie spełnia tych warunków. Zarówno bowiem przed powołaniem do wojska, jak i po odbyciu służby wojskowej, nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Okręgowego, brak jest podstaw do zaliczenia wnioskodawcy do pracy w warunkach szczególnych także drugiego ze spornych okresów, to jest od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R.. Sąd stwierdził, że skarżący nie wykonywał w całym spornym okresie pracy na stanowisku kierowcy strażackiego wozu bojowego. W ocenie Sądu, nie zasługują na wiarę zeznania wnioskodawcy, że pracował w takim charakterze do 1995 r., tj. do likwidacji zakładowych straży pożarnych. Zakładowe straże pożarne uległy bowiem likwidacji z dniem 31 grudnia 1991 r. Jak wynika z angażu znajdującego się w aktach osobowych wnioskodawcy, od dnia 14 kwietnia 1992 r. pracodawca powierzył mu stanowisko stolarza maszynowego. Praca na tym stanowisku - jak wynika ze zgodnych zeznań świadków: J. T., J. R. oraz L. S. i wnioskodawcy - polegała na obróbce drewna na frezarce. Pracę tę skarżący wykonywał aż do końca zatrudnienia w F-u, tj. do 31 października 1997 r., co potwierdzają angaże znajdujące się w aktach osobowych. Praca przy obróbce drewna na frezarce nie jest pracą w warunkach szczególnych, gdyż nie figuruje w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Nie może być zatem zaliczony do szczególnego stażu okres zatrudnienia wnioskodawcy w takim charakterze od 14 kwietnia 1992 r. do 31 października 1997 r.

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie wskazuje także, by odwołujący się w pozostałym okresie zatrudnienia w Zakładach (...) od dnia 7 lutego 1984 r. do 13 kwietnia 1992 r., jako kierowca strażackiego wozu w zakładowej straży pożarnej, wykonywał pracę w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wymienioną w wykazie A, dziale VIII (w transporcie i łączności) poz. 2 (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów) albo w dziale XIV poz. 23 (prace funkcjonariuszy pożarnictwa) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43). Z. D. w spornym okresie nie zajmował żadnego ze stanowisk wyszczególnionych w dziale VIII poz. 2, wykazu A stanowiącego załącznik rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., gdyż wnioskodawca nie pracował w transporcie ani łączności, a w fabryce mebli. Z. D.

nie pracował również jako funkcjonariusz pożarnictwa, ale jako strażak - kierowca. Dodatkowo, z zeznań samego odwołującego i świadków wynika, że praca w zakładowej straży pożarnej nie była świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Tym samym, Z. D. nie udowodnił wymaganego prawem 15 – letniego szczególnego stażu pracy, a więc nie korzysta z uprawnień do wcześniejszej emerytury z tego tytułu, stąd jego odwołanie od zaskarżonej decyzji Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 447¹⁴ § 1 k.p.c.

W apelacji ubezpieczony, zastąpiony profesjonalnie, zaskarżył ten wyrok w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez dowolną w miejsce swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a polegającej na odmowie przyznania waloru wiarygodności zeznaniom świadka A. D. w przypadku, gdy świadek ten pracował w Zakładzie (...) S.A. w okresie od 1 sierpnia 1984 r. do 15 grudnia 1994 r., a więc wiedzę o obowiązkach wnioskodawcy czerpała nie z depozycji składanych przez jej męża, tylko z faktów, które miały miejsce podczas świadczenia przez świadka stosunku pracy;

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez jednostronną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, polegającej na odmowie przyznania waloru wiarygodności zeznaniom wnioskodawcy oraz uznaniu bez zasięgnięcia wiedzy specjalistycznej, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresie od 26 kwietnia 1977 r. do 31 grudnia 1981 r. nie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, jak i zaliczeniu do prac w warunkach szczególnych nie wchodzi okres pełnienia przez wnioskodawcę służby wojskowej;

- art. 233 § 1 k.p.c., poprzez jednostronną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenę materiału dowodowego, polegającej na odmowie przyznania waloru wiarygodności zeznaniom wnioskodawcy oraz uznaniu bez zasięgnięcia wiedzy specjalistycznej, że praca wykonywana przez wnioskodawcę w okresie od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. nie była pracą w szczególnych warunkach;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z przepisem § 4 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poprzez błędne zastosowanie i uznanie, iż wnioskodawca nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania oraz zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego wg norm prawem przepisanych.

Ponadto, z uwagi na wstąpienie do sprawy nowego pełnomocnika, nieprzeprowadzenie wskazanych niżej dowodów w postępowaniu w pierwszej instancji, które są istotne dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie, wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie:

- dowodu z dokumentu, tj. świadectwa pracy świadka A. D. na okoliczność świadczenia przez nią pracy w Zakładach (...) S.A. w okresie od 1 sierpnia 1984 r. do dnia 15 grudnia 1994 r.;

- dowodu z opinii biegłego specjalisty do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy celem ustalenia, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w całym spornym zakresie, przy uwzględnieniu wszystkich zajmowanych przez niego stanowisk, zarówno wskazywanych przez wnioskodawcę, jak i nazwanych w świadectwach pracy, była wykonywana w warunkach szczególnych uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów, czy i przez jaki okres wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, że przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego jest o tyle istotne, że biegły wskazałby konkretnie, które zadania wnioskodawcy podlegają pod pracę w warunkach szczególnych. W szczególności, że Sąd Okręgowy miał trudności przy ustaleniu w sposób niewątpliwy kategorii prac wnioskodawcy.

W przedmiocie zeznań świadka A. D. wskazano, że praca w warunkach szczególnych może zostać udowodniona także za pomocą zeznań świadków, gdyż jak wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 6 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa 218/18, LEX nr 2628334, świadectwo pracy jest jedynie dokumentem prywatnym wydawanym dla celów dowodowych a okoliczności w nim podane podlegają weryfikacji w toku postępowania sądowego. Tym samym, prawidłowe ustalenie treści zeznań świadka A. D. jest o tyle istotne, że przy uwzględnieniu pozostałych okresów pracy, wnioskodawca może uzyskać staż pracy, który da mu prawo przejścia na wcześniejszą emeryturę.

Wskazano również, że to nie nazwa danego stanowiska, a faktyczny zakres obowiązków przesądza o tym, czy dany okres można zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych, czy też nie. Późniejszy okres zatrudnienia u pracodawcy, z tym samym zakresem obowiązków (w kontekście służby wojskowej), a jedynie ze zmienioną nazwą stanowiska, winien być zaliczany do stażu pracy w warunkach szczególnych, jeżeli wcześniej taka praca była świadczona.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna. Wyrok Sądu Okręgowego jest prawidłowy, oparty na właściwych ustaleniach faktycznych i prawidłowej ocenie dowodów oraz prawie materialnym.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie było prawo Z. D. do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie ubezpieczonego, prawidłowo odwołał się do przepisów art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017r., poz. 1338 - tekst jednolity z późn. zm.), jako przepisów, z których wynikają przesłanki prawa do spornego świadczenia. Zgodnie z treścią art. 184 cyt. wyżej ustawy, ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r., przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy, tj. po ukończeniu 60 lat, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy – na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnął okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) – 15 lat oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy, to jest 25 lat. Nadto, emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Art. 32 ust. 2 cyt. ustawy emerytalnej zawiera definicję pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, stanowiąc, iż jest nim pracownik zatrudniony przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia. Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. W tym względzie ww. ustawa odsyła do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W myśl § 2 przedmiotowego rozporządzenia, okresy pracy uzasadniające prawo do wcześniejszego świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

W rozpoznawanej sprawie nie budziło wątpliwości spełnienie przez ubezpieczonego przesłanek: wieku emerytalnego 60 lat oraz posiadania 25 lat ogólnego stażu składkowego i nieskładkowego. Ubezpieczony złożył wniosek o przekazanie środków zgromadzonych w OFE na dochody budżetu państwa. Kwestią sporną w niniejszej sprawie było ustalenie, czy Z. D. legitymuje się wymaganym okresem 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a w szczególności, czy wykonywane przez odwołującego się prace w okresach zatrudnienia od 26 kwietnia 1977 r. do 31 grudnia 1981

r. w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R. oraz od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R., mogą być uznane za prace, o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Sąd Okręgowy, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, uznał, że zarówno okres zatrudnienia od 26 kwietnia 1977 r. do 31 grudnia 1981 r. w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R., jak i okres zatrudnienia od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A., nie podlegają zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach. Sąd Apelacyjny podziela pogląd Sądu I instancji, że spornych okresów pracy nie można uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach.

W celu oceny rodzaju i charakteru pracy ubezpieczonego w powyżej wskazanych okresach, Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe, dopuszczając zgłoszone przez odwołującego się dowody z zeznań świadków oraz ubezpieczonego w charakterze strony. Sąd Okręgowy dokonał też analizy dokumentacji pracowniczej znajdującej się w aktach osobowych skarżącego. Wbrew zarzutom apelacji, Sąd Okręgowy rozważył wszechstronnie cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i na jego podstawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, ocena tego materiału dowodowego została dokonana przez Sąd pierwszej instancji zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c., a więc w sposób bezstronny, zgodnie z zasadami wiedzy i logicznego rozumowania oraz doświadczeniem życiowym. W rezultacie Sąd Okręgowy nie dał wiary twierdzeniom odwołującego się oraz świadka A. D., i wbrew zarzutom apelacji, prawidłowo ustalił, że w spornym okresie od 7 lutego 1984 r. do 31 października 1997 r. w Zakładach (...) S.A. w R. Z. D., świadcząc pracę jako stolarz maszynowy i kierowca strażackiego wozu zakładowej straży pożarnej, nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych. Podkreślić przy tym należy, że dowód z zeznań świadków, z uwagi na szczególny i wyjątkowy charakter prawa do emerytury w obniżonym wieku, nie może przesądzać o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, zwłaszcza, gdy fakty wynikające z ich zeznań nie znajdują potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej, a ustalenie prawa do świadczenia z ubezpieczenia wymaga przedstawienia dowodów precyzyjnych, jednoznacznych i pewnych (tak też Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 września 2017 r., III AUa 1346/16, LEX nr 2396182). Prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym stanowi odstępstwo od zasady powszechnego wieku emerytalnego i w związku z tym nie można poprzestać tylko na jego uprawdopodobnieniu. Prawo to musi zostać udowodnione, a temu służą dokumenty. Zeznanie świadków lub przesłuchanie stron, gdy nie znajdują potwierdzenia w dokumentach pracowniczych, nie stanowią miarodajnego dowodu pracy w szczególnych warunkach (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 30 czerwca 2017 r., III AUa 82/17, Lex nr 2383367, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 26 kwietnia 2017 r., III AUa 698/16, Lex nr 2295241). Niezależnie od powyższego, w niniejszej sprawie znamienne jest to, że treść zeznań A. D. daleko odbiega od zeznań pozostałych świadków, zgłoszonych przez wnioskodawcę na potwierdzenie szczególnego zatrudnienia w Zakładach (...) w R., którzy pracowali na takim samym jak ubezpieczony stanowisku - kierowcy, a zatem mieli taki sam zakres obowiązków i nie znajduje żadnego potwierdzenia w dokumentacji pracowniczej odwołującego się z tego okresu. Trafnie zatem Sąd Okręgowy nie dał też wiary zeznaniom A. D., że Z. D. nie miał innych obowiązków, poza kierowaniem pojazdem podczas akcji gaśniczych i dbaniem o pojazd.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, słusznie Sąd I instancji nie uznał za pracy w szczególnych warunkach wykonywanej na stanowisku kierowcy strażackiego wozu zakładowej straży pożarnej, gdyż pracy w tym charakterze nie można zakwalifikować do prac wymienionych w wykazie A, dziale VIII (w transporcie i łączności) poz. 2 (prace kierowców samochodów ciężarowych o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3.5 tony, specjalizowanych, specjalistycznych (specjalnych), pojazdów członowych i ciągników samochodowych balastowych, autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, samochodów uprzywilejowanych w ruchu w rozumieniu przepisów o ruchu na drogach publicznych, trolejbusów i motorniczych tramwajów) albo w dziale XIV poz. 23 (prace funkcjonariuszy pożarnictwa) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43).

Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy, odwołujący się nie wykonywał w całym spornym okresie zatrudnienia w Zakładach (...) pracy na stanowisku kierowcy strażackiego wozu bojowego, gdyż mógł pracować w takim charakterze do 31 grudnia 1991 r., z tym dniem bowiem zakładowe straże pożarne uległy likwidacji. Jak wynika natomiast z angażu, od dnia 14 kwietnia 1992 r. pracodawca powierzył Z. D. stanowisko stolarza maszynowego. Praca na tym stanowisku polegała na obróbce drewna na frezarce i nie jest pracą w warunkach szczególnych, gdyż nie figuruje w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Tym samym, okres zatrudnienia wnioskodawcy od 14 kwietnia 1992 r. do 31 października 1997 r. nie mógł być zaliczony do szczególnego stażu pracy. Sąd Apelacyjny podziela również stanowisko Sądu meriti, że praca wnioskodawcy na stanowisku kierowcy wozu strażackiego zakładowej straży pożarnej od dnia 7 lutego 1984 r. do 13 kwietnia 1992 r. nie odpowiadała pracy wymienionej w dziale VIII poz. 2, gdyż wnioskodawca nie pracował w transporcie ani łączności, a w fabryce mebli. Wnioskodawca wyjeżdżał wozem strażackim do gaszenia pożarów poza zakładem pracy jedynie sporadycznie, na wezwanie Państwowej Straży Pożarnej. Co do zasady, kierował wozem strażackim na terenie zakładu pracy, poza drogami publicznymi. Nadto, wnioskodawca nie kierował pojazdem bojowym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a jedynie pozostawał w gotowości do jego kierowania. W pozostałym czasie wykonywał prace, które nie miały związku z pracą kierowcy pojazdu specjalnego. Zajmował się bowiem dbaniem o sprawność przypisanego mu samochodu (mycie, naprawa, konserwacja) i utrzymanie go w gotowości bojowej (uzupełnianie wody, paliwa). Dodatkowo, codziennie sprawdzał stan ochrony przeciwpożarowej na stanowiskach pracy w zakładzie. Powyższe wyklucza uznanie, że wnioskodawca wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział VIII, poz. 2, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Praca wykonywana przez wnioskodawcę nie jest objęta także wykazem A dział XIV pkt 23, gdyż Z. D. nie pracował jako funkcjonariusz pożarnictwa na podstawie mianowania, ale jako strażak – kierowca zatrudniony na umowę o pracę. Odwołujący się nie realizował wyłącznie obowiązków wykonywanych przez funkcjonariuszy pożarnictwa i jego praca nie wiązała się z takim obciążeniem, jak praca funkcjonariuszy pożarnictwa. Do obowiązków wnioskodawcy, oprócz wyjazdów do pożarów, należały codzienne obchody zakładu pracy celem sprawdzenia przestrzegania przepisów przeciwpożarowych na stanowiskach pracy (ilość i sprawność gaśnic oraz czystość na stanowiskach pracy). Te obowiązki nie wchodzą w zakres obowiązków funkcjonariuszy pożarnictwa. Ponadto, jak wynika z angażu z lat 1984 - 1987 znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy, Z. D. otrzymywał dodatek za wykonywanie dodatkowych czynności niewchodzących w zakres jego obowiązków kierowcy wozu strażackiego, którego wysokość świadczy o tym, że zakres dodatkowych obowiązków wnioskodawcy był szeroki i równie istotny, jak obowiązki związane z gaszeniem pożarów.

Sąd Apelacyjny w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2016 r. (II UK 296/15, publ. L.), iż tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach poza ustalonym wykazem, tylko ze względu na podobieństwo czynności wykonywanych na stanowiskach pracy niewymienionych w wykazach, jest niedopuszczalne. Właściwa jest jedynie taka interpretacja, że wykonywanie pracy w szczególnych warunkach należy oceniać według wykazów stanowiących załączniki do utrzymanego w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Nie jest dopuszczalne tworzenie w drodze wykładni prawa norm ustalających stanowiska pracy w szczególnych warunkach, a stanowiska kierowcy wozu bojowego zakładowej straży pożarnej ustawodawca nie przewidział, jako uprawniającego do ubiegania się o wcześniejszą emeryturę. Tymczasem warunkiem zaliczenia pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze do stażu zatrudnienia wymaganego do nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym jest wykonywanie konkretnego zatrudnienia przy pracach nomenklaturowo wymienionych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. Pojęcie „pracy w warunkach szczególnych” jest bowiem pojęciem prawnym, a zatem tylko praca skatalogowana w wykazach stanowiących załączniki do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jest pracą w warunkach szczególnych. Oznacza to, że nie każdy pracownik, który sprawuje jakiegokolwiek prace na wydziałach (oddziałach), na których jako podstawowe wykonywane są prace szczególne wymienione w wykazie do tego rozporządzenia, był zatrudniony w szczególnych

warunkach pracy w rozumieniu tego aktu prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2013 r. I UK 564/12, L.).

Wbrew twierdzeniom apelacji, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala również na uznanie, że odwołujący się, pracując od 26 kwietnia 1977 r. do 31 grudnia 1981 r. w (...) Spółdzielni Usług Rolniczych w R., jako mechanik, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę określoną w wykazie A, dziale XIV, poz. 16 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., gdzie wymieniono prace mechanika wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. Jak wynika z ustaleń Sądu I instancji, Z. D. wykonywał prace naprawcze, zarówno w kanałach remontowych, jak i poza nimi. W kanałach remontowych wnioskodawca naprawiał hamulce i podwozia w dużych pojazdach. Poza kanałem skarżący naprawiał burty przyczep samochodowych, a także wykonywał inne prace związane z naprawą ciągników rolniczych oraz maszyn rolniczych, które nie wymagały pracy w kanałach. Poza tym w warsztacie był jeden kanał na dwa stanowiska pracy, co wyklucza stałą pracę w kanale przez jednego mechanika. Z materiału dowodowego wynika także, że w zakładzie nie było pomiędzy mechanikami podziału wykonywanych prac i każdy mechanik musiał wykonywać wszystkie prace naprawcze: zarówno w kanałach, jak i poza kanałami. Odwołujący się świadczył również pracę w ramach pogotowia technicznego w okresach nasilonych prac polowych (szczególnie żniw), która z natury rzeczy wykonywana była poza warsztatem, w terenie. Praca wykonywana przez ubezpieczonego w powyższym okresie nie może być zatem zakwalifikowana jako praca w szczególnych warunkach. Warunek ten jest bowiem spełniony, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku, stale, to jest ciągle, wykonuje prace w szczególnych warunkach i nie wykonuje przy tym innych czynności pracowniczych niebędących pracą w takich warunkach. Tylko bowiem okresy wykonywania zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy wypełniają kryterium uznania pracy o cechach znacznej szkodliwości dla zdrowia lub znacznego stopnia uciążliwości, lub wymagającej wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Stałe wykonywanie takich prac oznacza, że krótsze dobowo (nie w pełnym wymiarze obowiązującego czasu pracy na danym stanowisku) lub okresowe, a nie stałe świadczenie pracy wyklucza dopuszczalność uznania pracy za świadczoną w szczególnych warunkach wskutek niespełnienia warunku stałej znacznej szkodliwości dla zdrowia lub stałego znacznego stopnia uciążliwości wykonywanego zatrudnienia (por. postan. Sądu Najwyższego z 3 października 2008 r. II UK 133/08, LEX nr 658191, wyrok Sądu Najwyższego z 4 czerwca 2008 r. II UK 306/07, OSNP 2009/21-22/290). Niezaliczenie wnioskodawcy do prac w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia przed powołaniem do wojska od 26 kwietnia 1977 r. do 23 października 1978 r. i bezpośrednio po odbyciu służby wojskowej od 17 października 1980 r. do 31 grudnia 1981 r., determinowało zaś brak możliwości doliczenia do szczególnego stażu pracy okresu zasadniczej służby wojskowej od 24 października 1978 r. do 7 października 1980 r. Okres służby wojskowej podlega bowiem zaliczeniu do szczególnego stażu pracy tylko wówczas, gdy pracownik przed powołaniem do wojska pracował w warunkach szczególnych lub po powrocie do pracy w ustawowym terminie po odbyciu służby wojskowej, podjął pracę w szczególnych warunkach - art. 120 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (Dz. U. z 1979 r. Nr 8, poz. 6 ze zm.). Tymczasem wnioskodawca zarówno przed powołaniem do wojska, jak i po odbyciu służby wojskowej, nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, a Sąd Apelacyjny w Łodzi podziela to stanowisko, że z przywileju przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, przysługującego pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, mogą korzystać wyłącznie pracownicy, którzy byli rzeczywiście zatrudnieni stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szkodliwych warunkach pracy (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97, OSNP 1998/21/638; 21 listopada 2001r., II UKN 598/00, OSNP 2003/17/419; 4 czerwca 2008 r., II UK 306/07, Lex nr 494129). Nadto, w wyroku z dnia 21 listopada 2001r., II UKN 598/00, Sąd Najwyższy podkreślił, że o uprawnieniu do emerytury na podstawie § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), decyduje łączne spełnienie przez pracownika wszystkich warunków określonych w tym przepisie, a nie jego przekonanie, że charakter lub warunki pracy wystarczają do uznania jej za wykonywaną w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zawarte w apelacji zarzuty stanowią w istocie polemikę z prawidłowymi i niebudzącymi wątpliwości ustaleniami Sądu I instancji. Sąd Apelacyjny nie uwzględnił zgłoszonego w apelacji wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP na okoliczność rodzaju wykonywanych prac przez wnioskodawcę w okresie zatrudnienia w Zakładach (...) w R., gdyż ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego. W zakresie postępowania w przedmiocie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach rodzaj wykonywanego zatrudnienia stanowi ocenę sądu. W niniejszej sprawie sąd ocenił tę kwestię na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym z osobowych źródeł dowodowych. Sąd Okręgowy prawidłowo – w świetle art. 232 k.p.c. - ocenił wynik przeprowadzonego postępowania dowodowego, bez naruszenia granic zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c.

Reasumując, ubezpieczony nie wykazał, że w spornym okresie swego zatrudnienia wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tym samym nie udowodnił 15 – letniego okresu takiej pracy i nie spełnił warunku do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

W tym stanie rzeczy, nie znajdując podstaw do uwzględnienia apelacji, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł, jak w sentencji swojego wyroku.